

ASSOCIATION DE LA FOUNDATION ETUDIANTE POUR LA VILLE - AFEV



Seu social: Barcelona

Àmbit geogràfic: Provincial

Forma jurídica: Associació

15 persones treballadores

133 persones voluntàries

Nombre actual de persones ateses

- 155 persones ateses a serveis a la infància i la joventut
- 133 persones ateses a serveis a joves estudiants

www.afev.cat

Breu història de l'organització

Som una delegació de l'entitat francesa homònima que es va fundar a París l'any 1991, fruit d'un moviment d'educació no formal. Des del 2008 estem a Catalunya i des del 2018 fins al 2023 a València, col·laborant en accions de solidaritat, particularment en territoris que pateixen vulneracions socioeconòmiques. La mentoria social i educativa és la nostra fórmula màgica de fer acompanyament.

L'AFEV Catalunya neix com a un projecte pilot amb poques relacions de mentoria al barri de la Barceloneta. Des d'aquí el projecte enTàndem de mentoria socioeducativa s'ha estès any rere any a diversos barris de la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana i des del curs 2021-22 també a altres poblacions del territori català.

L'any 2017 engegarem el projecte Prometeus, per a la democratització dels estudis superiors, de la mà de Foment de ciutat Barcelona a la zona Nord i el barris Besòs i Verneda-La Pau. Gràcies al seu èxit el projecte s'amplia l'any 2022 també a altres barris barcelonesos. La feina feta en el marc d'aquest projecte i l'expertesa acumulada en l'acompanyament universitari ens empeny a llançar el curs 2023-24 el projecte Unimentor, projecte de mentoria social universitària per a persones joves amb manca de referents universitaris en el seu entorn directe.

Missió

L'AFEV és una entitat sense ànim de lucre que actua contra les desigualtats socials i educatives en infants, adolescents i joves mitjançant el voluntariat jove. Acompanyem a persones que es troben en dificultats i treballem pel compromís social de les joves vers les problemàtiques socials. La nostra missió se centra en la lluita contra les desigualtats, l'acompanyament per reduir fractures socials, l'abordatge de l'exclusió educativa i la mobilització del jovent per crear comunitat.

Considerem l'educació com un bé comú que ha d'estar a l'abast de totes les persones. Treballem per materialitzar la igualtat de condicions en l'accés i el desenvolupament formatiu i personal de tots els infants i joves, posant especial èmfasi en aquells provinents d'entorns socials i familiars en majors dificultats. Les nostres accions volen reforçar la capacitat d'actuar de les poblacions que acompanyem alhora que facilitem que el jovent que participa a l'AFEV s'impliqui, descobreixi i aprengui d'altres realitats.

Descripció de l'activitat

L'activitat de l'AFEV a Catalunya es desenvolupa a través de tres projectes principals:

- enTàndem és un projecte de mentoria social i educativa on una persona jove voluntària fa de referent a un infant, adolescent o jove en situació de dificultat personal o social. L'acompanyament es fa al llarg del curs escolar, 2 hores a la setmana. El voluntariat que acompanya és prèviament format i rep un seguiment al llarg del curs per part de l'equip tècnic de l'AFEV.
- Prometeus és un programa comunitari que vetlla perquè les joves dels barris amb menys població amb estudis superiors de la ciutat de Barcelona puguin accedir a la universitat i cursar aquests estudis amb èxit. Per a fomentar l'equitat educativa, el programa Prometeus actua en quatre fases: institut, transició, universitat o estudis superiors i món laboral a través d'acompanyament i activitats grupals, individuals i de mentoria socioeducativa.
- Unimensor és un projecte de mentoria social universitària, en què una persona estudiant-mentora acompanya al llarg de tot el curs acadèmic a una altra estudiant-mentorada en la seva entrada i pas per la universitat. L'acompanyament es fa al llarg del curs escolar, de manera quinzenal.

DESCRIPCIÓ DE LA INICIATIVA PROPOSADA

ENTÀNDEM MENTORIA SOCIOEDUCATIVA

Breu descripció

El projecte “enTàndem” promou la realització de relacions de mentoria entre voluntariat (majoritàriament) universitari i infants/adolescents en situació d'exclusió social o que donada la seva situació familiar experimenten situacions difícils i necessiten un suport. Aquests acompanyaments impliquen a població autòctona i nouvinguda.

El repte que ens plantejem és fer dels infants i adolescents agents protagonistes de la seva ciutat a través de l'aprenentatge de l'ús dels recursos que aquesta els hi dona la descoberta que poden fer de la mà de les persones mentores i els projectes col·lectius que plantejem. El coneixement del territori i l'autoconeixement que poden adquirir a través de la relació, tant als infants i adolescents com les persones voluntàries trenquen estereotips, prejudicis, barreres culturals, etc., Fomentem l'ús de la llengua catalana per garantir la igualtat d'oportunitats socioeducatives.

Per l'altra banda, es treballa per fomentar la participació ciutadana del jovent universitari, fent del projecte una plataforma perquè el voluntariat pugui implicar-se en el món associatiu i en la lluita contra les desigualtats. A l'AFEV, entenem el voluntariat com una de les nostres raons de ser i com un valor diferencial de l'entitat.

Concretament, l'equip tècnic de l'AFEV mobilitza, selecciona i forma a les persones voluntàries que es troben al llarg del curs escolar una tarda a la setmana amb les persones mentorades. Cada parella de mentoria defineix conjuntament les activitats i objectius que volen treballar al llarg de la relació, sempre amb l'acompanyament i seguiment de l'equip tècnic que proporciona formació contínua al voluntariat i recursos individuals i propostes col·lectives per a dinamitzar les trobades. En alguns territoris la mentoria es combina amb activitats artístiques grupals per a fomentar també l'accés a la cultura com a eina d'empoderament i autoconeixement.

Aportació de valor de la iniciativa

La mentoria socioeducativa és una eina d'intervenció complementària que se centra en les problemàtiques de fons, que sovint estan associades a dificultats en l'estudi. El recolzament es vehicula a través del vincle establert amb els mentors, que ofereixen eines lúdiques, esportives i artístiques. L'acompanyament se centra a motivar els mentorats perquè aprenguin, incrementar el seu interès per l'escola o l'institut, millorar l'autoestima i proporcionar un espai de confiança.

Durant les sessions, la parella de mentoria dedica temps a activitats recreatives com passejar, xerrar, abordar temes escolars, visitar exposicions o conèixer equipaments. Les activitats s'ajusten a una planificació pròpia, basada en els interessos i les competències a treballar. Amb el temps, es desenvolupa un vincle personal que possibilita la creació d'un projecte en comú. La individualització, fonament d'enTàndem, és que diferencia aquest projecte d'altres i en constitueixen una de les claus del seu èxit.

Necessitat a la que respon

Fins a un 33% dels nens i nenes catalanes (400.000 en xifres absolutes) viuen al llindar de l'exclusió social (Idescat 2024). Aquesta realitat, àmpliament analitzada, posa de manifest una dinàmica preocupant: les situacions de vulnerabilitat i precarietat en les famílies tendeixen a replicar-se i aprofundir-se, afectant el benestar del nucli familiar.

Els infants i joves amb els quals treballem es veuen abordats per múltiples formes d'exclusió que impacten negativament en la seva trajectòria educativa i personal. La persistència d'índexs com el 14% d'abandonament escolar prematur a Catalunya, que duplica la mitjana europea, i el 16% de joves que ni estudien ni treballen, subratllen la necessitat d'una intervenció efectiva.

Les desigualtats socials, en gran part vinculades a l'educació, es veuen agreujades per la manca d'estímuls motivadors en col·lectius afectats per situacions socioeconòmiques extremes. La situació de vulnerabilitat de les famílies migrants, amb l'increment de la precarietat vital i la pèrdua d'ingressos, s'entrellaça amb les desigualtats educatives. La seva situació de vulnerabilitat pot ser el resultat d'una sèrie de factors, com la manca d'accés a recursos educatius de qualitat, les barreres lingüístiques i culturals, i la pressió que poden sentir per adaptar-se a un nou entorn. Aquesta vulnerabilitat afecta també la seva salut mental. La mentoria social i educativa es posiciona com una resposta efectiva a aquesta realitat.

Principals objectius assolits

El projecte EnTàndem ha estat excepcionalment destacat pel seu impacte positiu en la comunitat educativa. Les trobades setmanals entre participants i mentors han estat l'epicentre d'aquest èxit, proporcionant un entorn diferenciat i dinàmic on s'han abordat temes crucials com les relacions familiars, motivació, desafiaments acadèmics i salut mental. Durant aquest curs, la nostra metodologia de mentoria social i educativa ha experimentat una reafirmació significativa. S'ha consolidat com una peça complementària essencial, treballant junts amb altres iniciatives educatives formals i grupals.

Així mateix, ha donat resposta a la necessitat d'atenció integral als infants i adolescents que sovint es desatén a l'aula, contribuint a omplir aquest buit. La coordinació activa amb institucions educatives, centres oberts, serveis socials i altres entitats ha solidificat la posició d'EnTàndem com una opció única i altament valorada pels professionals educatius.

Amb creativitat, l'equip tècnic ha involucrat i connectat els participants de maneres noves, incloent-hi trobades grupals que han actuat com a eina activa per involucrar els infants en el procés de mentoria. Els participants, a més de rebre suport, es converteixen en agents actius als seus barris, contribuint a la integració social i autonomia. L'enfocament comunitari integral, amb col·laboracions actives i plans comunitaris, ha jugat un paper clau en l'èxit continuat del projecte.

Principals resultats obtinguts

Aquest curs del 2023-24 s'han creat 110 parelles de mentoria entre infants i joves que han fet 836 trobades de mentoria amb trobades de 2 hores setmanals. Arran de la campanya de mobilització i sensibilització 785 persones han mostrat interès en els projectes de mentoria l'AFEV i han passat per una sessió informativa. Finalment, 107 persones han estat formades en una formació de 10 hores que inclou diferents temàtiques (el voluntariat, el rol del mentor, el context social dels territoris, l'art de posar límits).

Per a la campanya de mobilització col·laborem amb les d'universitats públiques i també amb altres centres d'educació superior on anem presencialment a explicar el projecte en espais compartits o a través de passa-classes. Aquest curs s'ha fet més de 60 activitats de mobilització presencial a banda de la mobilització per via digital a través de les XXSS de l'entitat.

Cada curs s'avalua l'impacte del projecte a través de qüestionaris d'avaluació que responen els agents implicats: les famílies, els infants i/o adolescents mentorats, els referents educatius i els mentors voluntaris. Alguns resultats de l'avaluació del curs 2022-23: El 86,7% dels mentorats perceben que han establert un vincle molt fort o força fort amb el seu mentor o mentora. La percepció de la freqüència de converses significatives (relacionada amb l'impacte de la relació de mentoria) és molt positiva, la majoria de joves afirmen que tenien converses significatives "Quasi sempre" (29%) o "Sovint" (32%).

Abast de l'experiència

El projecte enTàndem s'ha anat estenent per diferents territoris de la ciutat de Barcelona (barris de Verneda - La Pau, Besòs, Bon Pastor, Torre Barró, Verdum, La Prosperitat, Can Peguera i la zona Nord) i també a l'àrea metropolitana i el Vallès i el Bages. També a Montcada i Reixac, Santa Coloma, Esplugues, Mollet del Vallès i a Manresa. L'àrea d'acció correspon amb barris que, per les seves característiques sociodemogràfiques i econòmiques, tenen un percentatge alt d'habitants en situació de vulnerabilitat socioeconòmica, atur, famílies desestructurades, índex de fracàs escolar alt, maternitats puerils.

El públic objectiu del projecte enTàndem se centra, per una banda, en infants de primària (de 8 a 11 anys) amb èmfasis en la gestació d'oportunitats i prevenció de futurs problemes que, en etapes posteriors, es faran molt més evidents. I, per altra banda, en adolescents de secundària (de 12 a 16 anys en què es treballa la prevenció de l'abandonament prematur i l'orientació educativa).

Persones implicades en l'experiència:

Treballadores: 6

Membres equips directius: 0

Ateses: 266

Voluntàries: 133

**Altres: 45 (Personal d'entitats col·laboradores
(universitats, escoles, entitats de territori))**



Principals factors clau d'èxit

El projecte enTàndem funciona com a incubadora per a la creació d'una acció de solidaritat entre joves de diferents edats i estrats socials. L'equip tècnic i adult només supervisa i dona suport i proporciona formació, eines i orientació, però els infants, adolescents i joves són plenament protagonistes de la seva relació de mentoria. Les relacions de mentoria, tot i que són creades ad hoc per aquest projecte, són el més proper a relacions naturals entre joves i ofereixen a les persones mentorades l'oportunitat de crear un vincle amb un referent positiu, opció que en les altres esferes de la seva vida sovint els hi manca. Aquesta és la virtut i el secret de l'èxit de les relacions de mentoria.

Per dur a terme el projecte enTàndem, el treball en xarxa i comunitari emergeix com un element bàsic i imprescindible, constituint un dels pilars fonamentals del projecte. Només mitjançant la coordinació i col·laboració de tots els agents involucrats és possible fer un treball efectiu que generi cohesió social i promogui canvis significatius i oportunitats tant en les persones mentorades com en les seves famílies i el territori. En alguns territoris, l'arrelament i el treball en xarxa ja són una realitat consolidada. En altres, les característiques i necessitats pròpies del projecte enTàndem actuen com a palanca motora, facilitant la creació de connexions, intercanvis, col·laboracions i cohesió social entre agents del territori que no havien interactuat prèviament.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa

La mentoria socioeducativa és una metodologia d'intervenció que demana una gran intensitat d'acompanyament del personal tècnic. En treballar amb infants i adolescents menors d'edat demana un seguiment intensiu, en el cas del projecte enTàndem es tracta d'un seguiment setmanal amb la persona mentora, mensual amb la família i l'infant/adolescent i trimestral amb el seu referent educatiu. La mentoria amb persones mentores joves dona grans avantatges en l'àmbit metodològic. Així i tot, demana un acompanyament molt proper de les persones voluntàries per part de la tècnica de mentoria, suport que s'afegeix a la formació inicial i la creació de continguts. Per tot això la mentoria socioeducativa demana un nivell de recursos superior a metodologies menys personalitzades i, per tant, té sobretot a l'hora d'engegar el projecte un cost més alt.

Al llarg d'aquests 15 anys l'AFEV ha aconseguit trobar col·laboracions amb l'administració pública per a un finançament estable en la majoria dels territoris. AFEV ha desenvolupat al llarg dels anys col·laboracions i convenis amb la majoria d'universitats públiques del territori català i així hem assegurat la mobilització de persones voluntàries a un bon ritme i suficient per poder desenvolupar ells projectes i any rere any créixer una mica. La situació precaritzada del jovent i la crisi de salut mental en els joves, però és un repte continu que també impacta la disponibilitat i el compromís dels joves per comprometre's en una acció voluntària.

Elements innovadors que aporta la iniciativa

El projecte de mentoria amb joves voluntaris i voluntàries és innovador perquè permet al jovent mentor involucrar-se en la societat que els envolta i adquirir competències que els seran necessàries i complementàries per al seu itinerari d'aprenentatge acadèmic i professional i també aplicables a la seva vida quotidiana. El reconeixement de les universitats públiques del voluntariat amb crèdits de lliure disposició es prova de la importància que es dona també a les competències adquirides a través del voluntariat en el món acadèmic i laboral. Cal tenir present que tota la intervenció del projecte enTàndem es fa mitjançant les persones voluntàries. Per aquest motiu, es fa èmfasi a proporcionar una formació de qualitat i un seguiment i orientacions adequades.

Un altre aspecte innovador raó en què es tracta d'una eina d'intervenció flexible, adapta individualment a les necessitats, fent un "vestit a mida" per a cadascú: el suport és personal i específic. L'acció es basa en el vincle entre persones amb la intenció d'aprendre mútuament i reforçar la cohesió social tenint sempre presents els eixos de desigualtat i privilegi entre els participants.

També es tracta d'una acció que aporta informació qualitativa, interessant i detallada sobre la situació dels infants/famílies, la qual permet prevenir casos que se li escapin a l'escola o als serveis socials.

Per últim, la nostra missió de potenciar la participació juvenil ens va portar a establir contacte amb centres educatius que ofereixen formacions en àmbits vinculats al tercer sector. Així hem iniciat projectes conjunts on els estudiants participen com a mentors i mentores en el seus propis barris o comunitats.

Factors que permeten la transferència i replicabilitat

La mentoria social té una llarga trajectòria a territoris com Canadà o els Estats Units, però no és fins fa uns anys que ha començat a desplegar-se, progressivament, a Catalunya i altres territoris de l'estat espanyol. En aquest sentit, el projecte enTàndem en concret, en constant procés de revisió, millora i consolidació al llarg de la darrera dècada, ha bastit tot un engranatge d'intervenció en mentoria amb infants i joves en situació de risc que, combinant diverses dimensions, ha donat lloc a una metodologia particular i eclèctica proporciona un model d'intervenció clar i molt treballat que es pot replicar en altres contextos i amb altres grups vulnerabilitzats.

Amb el suport de la Coordinadora de mentoria social, entitat de segon nivell de la que fem part i hem ocupat la presidència entre 2019 i 2022, la metodologia està reconeguda en territori català per part de les universitats i també les administracions públiques, cosa que facilita la seva implementació en nous territoris.

El model de treball comunitari en xarxa que proposa el projecte enTàndem constitueix una base sòlida per la implementació del projecte en nous contextos territorials.